

hann leitað úrskurðar skattayfirvalda. Hafi ríkisskattanevnd kveðið upp úrskurð um, að stefndi væri útsvarsskyldur í Reykjavík, að því er varðaði útsvar lagt á hann þar árið 1952. Enn leitaði hann úrskurðar nefndarinnar um útsvar, er lagt var á hann 1953, og fór á sömu leið, að því viðbættu, að nefndin úrskurðaði, að niður skyldi falla útsvar það, er lagt var á stefnda í Miðnesshreppi það ár. Byggjast úrskurðirnir á því, að stefndi sé búsettur í Reykjavík. Síðan hefur stefndi neitað að greiða útsvar til stefnanda, en greitt útsvör til Reykjavíkurborgar.

Það er óvæfengt, að stefndi hafði heimilisfang í Reykjavík, þegar lögð voru á hann þau gjöld, sem um ræðir í máli þessu. Starf hans hjá h/f Miðnesi breytir engu um þetta, þótt hann hafi á stundum þurft að dvelja í húsakynnum félagsins dögum saman og gista þar. Samkvæmt ákvæðum 8. gr. útsvarslaga nr. 66 frá 1945 bar því að leggja útsvar á stefnda í Reykjavík, og brast stefnanda því heimild til álagningar framangreindra gjalda. Sýknukrafa stefnda verður því tekin til greina, en eftir atvikum er rétt, að málskostnaður falli niður.

Bjarni Bjarnason, fulltrúi borgardómara, kvað upp dóminn.

Dómsorð:

Stefndi, Ólafur Jónsson, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, hreppsnefndar Miðnesshrepps, í máli þessu, en málskostnaður falli niður.

Miðvikudaginn 26. nóvember 1958.

Nr. 140/1958. Þ (Sigurður Ólason hrl.)

gegn

M og J (Guðmundur Pétursson hrl.)

og gagnsök.

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Héraðsdómara bar að vika sæti. Ómerking dóms og málsmeðferðar.

Dómur Hæstaréttar.

Guðbrandur Ísberg sýslumaður hefur kveðið upp hinn áfrýjaða dóm.

Máli þessu hefur verið skotið til Hæstaréttar af hálfu aðilja með stefnum 25. september og 30. október þ. á.

Sonur dómarans, Jón Ísberg lögfræðingur, benti gagn-áfrýjandanum M á, að þau B...hjón þyrftu að fá ættleiðingu á barni aðaláfrýjanda. Leiðbeindi Jón Ísberg M um öflun gagna í þessu skyni og samdi því næst beiðni þeirra hjóna um ættleiðinguna. Þegar litið er á þessara afskipta Jóns Ísbergs af öflun ættleiðingarleyfis þess, sem krafizt er ógildingar á, þykir hinn reglulegi dómari samkvæmt 7. tl. 36. gr. laga nr. 85/1936 hafa átt að vikja sæti í málinu, áður en munnlegur málflutningur í því hófst. Verður því að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og málsmeðferð frá og með munnlegum málflutningi 1. september þ. á. og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar.

Rétt þykir, að aðiljar beri sjálfir kostnað sinn af málinu fyrir Hæstarétti.

Aðaláfrýjandi hefur fengið gjafsókn hér fyrir dómi. Málflutningslaun talsmanns hennar, kr. 4000.00, greiðist úr ríkissjóði.

Dómsorð:

Héraðsdómur í máli þessu og málsmeðferð frá og með munnlegum málflutningi 1. september 1958 eiga að vera ómerk, og vísast málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar.

Málskostnaður í Hæstarétti fellur niður.

Málflutningslaun skipaðs talsmanns aðaláfrýjanda í Hæstarétti, Sigurðar Ólasonar hæstaréttarlögmanns, kr. 4000.00, greiðist úr ríkissjóði.

Dómur aukadómþings Húnavatnssýslu 19. september 1958.

Mál þetta, sem var þingfest 25. júlí þ. á. og tekið til dóms 1. þ. m., er höfðað af Þ..... gegn M..... o. fl, með stefnu, útgefinni 21. júlí þ. á.

Gerir stefnandi þær dómkröfur, að ættleiðing barns hennar,

fæddis á Ó 28. janúar þ. á., af hendi stefndu, M og konu hans, J, er fram fór með ráðuneytisbréfi í umboði forseti, dagsettu 9. maí þ. á., verði ógilt með dómi og þau dæmd til að skila barninu aftur í hendur stefnanda og loks, að þau verði dæmd til að greiða málskostnað eftir mati dómarans.

Dómkröfur sínar byggir stefnandi á því, að „afsal“ hennar fyrir barninu í hendur stefndu hafi verið gefið í ráðleysi og vonleysi. Enn fremur sé „afsalið“ ódagsett, óvottfest og ekki tekið fram, hverjum barnið sé „afsalað“. Loks hafi barninu verið „afsalað“, áður en það varð til sem lifandi einstaklingur. Þá hafi og aldrei verið á ættleiðingu minnzt og ættleiðingin farið fram án vitundar stefnanda og án þess að leitað væri umsagnar föður barnsins og barnavarnarnefndar.

Stefndu krefjast aðallega frávisunar málsins, en til vara algerrar sýknu með þeim rökum, að engar af tilfærðum ógildingarástæðum stefnanda hafi við nægileg rök að styðjast.

Samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum málsins virðast málsatvik í aðalatriðum vera þessi:

Snemma í októbermánuði f. á. kom stefnandinn, Þ, sunnan frá R norður að L....., en þar býr bróðir hennar, H. Þar var þá og stödd systir þeirra, D. Þóttist H sjá þess merki, að Þ væri ófrísk. Litlu síðar barst ástand Þ í tal á milli þeirra systkinanna, og segir Þ þá samkvæmt vitnisburði H, að hún hafi hugsað sér að gefa barnið. Gat H þess samtímis, að D væri fráskilin og hafi gefið barn, er hún átti. Síðan fóru þær systur suður. Litlu síðar hringir svo D til H og flytur hún þau tilmæli frá Þ, að hann færði það í tal við stefnda og konu hans, hvort þau mundu vilja fá barnið. Varð H við þessum tilmælum og gerði sér ferð til B.....hjónanna og ræddi málið við þau. Stefndu tóku sér umhugsunarfrest, en létu svo H fljótlega vita, að þau vildu taka barnið, en þó því aðeins, að þau fengju það að gjöf sem eigið barn. Nokkru síðar kemur Þ aftur norður að L. En áður en hún fór að sunnan, skrifar hún foreldrum sínum bréf og segir þar, hversu ástatt sé fyrir sér og að nú fari hún norður til að ala þar barn sitt. Gat hún þess jafnframt, að hún væri búin að ráðstafa barni sínu til hjónanna í B. Vegna tafar á för Þ að sunnan náðu foreldrar hennar tali af henni og tjáðu henni, að heimili þeirra stæði henni opið, ef hún kynni að breyta ákvörðun sinni, en Þ kvað þess enga von, þetta væri afráðið. Snemma í desember komu svo stefndu að L að finna Þ, og átti þá frú J tal við hana og fékk svohljóðandi yfirlýsingu frá henni, sem nokkuð oft í

skjölum málsins er kallað „afsalið“: „Ég undirrituð afsala mér móðurrétt (sic) yfir barni mínu.

P, L.“

Jafnframt sagði P J, hver væri faðir að barni því, er hún gengi með, en J skildi það svo, að henni væri sagt þetta í trúnaði og faðernið væri ekki opinbert. Þann 28. janúar s.l. ól P svo barn sitt á ...spítalanum á Ó. Var þá algerlega ófært með bifreiðum milli Ó og B, en það er 30 km vegalengd. Á 3. degi þar á eftir er talið, að vegurinn hafi verið ruddur, og sóttu þá stefndu barnið og fluttu það heim til sín með samþykki móðurinnar, sem fór fram að L, er hún kom á fætur eftir barnsburðinn. Litlu síðar kemur barnsfaðir P, S, fram að L og leggur að P að rifta ákvörðun sinni á barninu og taka það frá B...hjónunum, en P tók þá þvert fyrir það. Þann 18. apríl sóttu svo stefndu (B...hjónin) um ættleiðingu barnsins og fengu hana með bréfi dómsmálaráðuneytisins, dagsettu 9. maí. Um næstu mánaðamót fá svo stefndu bréf frá P, dagsett 22. maí, þar sem hún segir, að þau S ætli nú að sækja stúlkuna sína og ala hana upp í „sameiningu“. Síðan kom P að sækja barnið, en fékk það ekki og segist hafa fengið mjög óvingjarnlegar móttökur. Hóf hún svo mál þetta til ógildingar á ættleiðingunni og viðurkenningar á rétti sínum til að fá barnið aftur.

Stefndu í máli þessu hafa krafizt frávísunar þess, en sú krafa þykir ekki vera studd nægum rökum og verður því ekki tekin til greina.

Eins og áður segir, er krafan um ógildingu ættleiðingarinnar byggð á því, að „afsalið“ fyrir barninu sé óformlegt, þ. e. ódagsett, óvottfest, viðtakendur ekki greindir og hvorki sé leitað umsagnar barnaverndarnefndar né barnsföður og loks, að barnsmóðirin hafi ekki verið fyllilega með sjálfri sér, er hún gaf barn sitt.

Í fyrsta lagi er að lögum ekki krafizt neins ákveðins forms fyrir samþykki til ættleiðingar. Virðist því jafnvel geta staðizt, að slíkt samþykki verði gefið munnlega í viðurvist 2 lögfullra votta og hafi þó fullt gildi. Staðreynd er, að með skriflegri yfirlýsingu er barnið gefið, þ. e. móðirin afsalar sér móðurrétti yfir því og ritar nafn sitt undir yfirlýsinguna, og ekki er skuggi af efa um það, hverjum barnið sé gefið né hvenær, enda viðurkennt í málinu af stefnanda. Hálfyrði í þá átt, að P hafi varla vitað hvað hún var að gera, er hún lét afsalið af hendi, er ekki unnt að taka alvarlega, þegar þess er gætt, að P

hafði sagt foreldrum sínum löngu áður, að barninu væri ráðstafað til stefndu, og þegar barnsfaðir hennar kemur eftir fæðingu barnsins og vill fá hana til að rifta þeirri ráðstöfun, þá neitar hún því og hefur jafnvel í hótunum um að neita, að hann sé faðir barnsins, en þau ummæli eru höfð eftir S af vitninu K, og svipað kemur fram í framburði vitnisins H, bróður Þ, ómótmælt af henni. Og hvað snertir reynsluleysi Þ á þessu sviði ber að sama brunni. Systir hennar hefur gefið barn sitt og Þ hlýtur því að vera ljóst, velgefinni stúlku, sem hún er talin vera, hvað í slíkri gjöf felst. Er það og fyrst, er Þ er kominn suður til Reykjavíkur í nágrenni við barnsföður sinn, sem vildi fá hana til að rifta samningnum um barnið, að henni snýst hugur í afstöðu hennar til afhendingar barnsins.

Umsögn barnaverndarnefndar (skólanefndar) var gefin af sóknarprestinum einum sem formanni hennar. Virðist ekki ástæða til að véfengja, að hún hafi verið gefin í umboði nefndarinnar, enda viðurkennt í málinu, það sem vottorð nefndarinnar átti að tryggja, að verðandi kjörforeldrum væri fyllilega trúandi fyrir uppeldi barnsins.

Þá er á það bent, að umsagnar föður barns Þ var ekki leitað á undan ættleiðingunni. Hér er ekki samþykktis þörf, heldur aðeins umsagnar, ef vitað er, hver maðurinn er og til hans næst. Nú var stefndu sagt nafn barnsföður sem trúnaðarmál, að því er þau fullyrða. Þessu er að vísu neitað af Þ, en stefndu hafa ekki eins og hún breytt afstöðu sinni í málinu, að því er séð verður, og verður því ekki minna lagt upp úr þeirra orðum en orðum stefnanda. Hér við bætast svo framburðir vitna, er nálgast mjög fulla sönnun þess, að Þórdís hafi haft í hótunum við S að neita því að hann væri faðir barns hennar heldur en láta hann telja sig á að rifta gerðum samningum. Slík ummæli liggja sjaldan lengi í þagnargildi, ef fleiri en tveir vita, og var þá ekki lengur á föstu að byggja um faðernið, nema samkomulag næðist síðar. Þannig stóð málið, er um ættleiðinguna var sótt. Og þar sem hér er um að ræða hreint formsatriði, mjög þýðingarlítið í eöli sínu, þar sem ekkert mark þurfti á umsögninni að taka, þykir eigi fært að láta sniðgöngu þess valda ógildingu ættleiðingarinnar, ekki sízt vegna þess, að barnsfaðirinn hafði ærinn tíma áður en ættleiðingin fór fram til þess að hreyfa mótmælum, ef hann hefði óskað, enda beinlínis verið til þess hvattur af lögfræðingi, er hann leitaði til. Mátti honum og vera ljóst, að „gjöf“ barns hlaut að

réttum rökum að leiða til ættleiðingar þess og þess vegna ráð að hefjast handa fyrr en síðar.

Í máli þessu liggur það því fyrir samkvæmt framangreindu, að móðir lýsir því skriflega yfir, að hún afsali sér móðurrétti yfir barni sínu, ófæddu, og af öllum aðstæðum verður ekki annað séð, en að hún geri það allsgáð og af fúsum og frjálsum vilja, samanber yfirlýsingu hennar gagnvart foreldrum sínum og afstöðu hennar til málaleitunar barnsföður síns, er hann heimsækir hana eftir barnsburðinn. Það, að barnið er ófætt, virðist ekki eiga að skipta máli í þessu sambandi. Það liggur glöggt fyrir, hverjum barnið er „afsalað“ og hvenær. Allt virðist og benda til þess, að sú fullyrðing stefndu sé rétt, að þau hafi gert það að skilyrði fyrir töku barnsins í sínar hendur, að þeim væri það gefið sem þeirra eigið barn og þá vitanlega með ættleiðingu fyrir augum. Ekkert hefur komið fram í málinu, sem bendir til þess, að minnzt hafi verið á meðgjöf með barninu sem fósturbarni, fyrr en í bréfi Þ frá 22. maí þ. á., og stefnda J lagði til allan fatnað ungbarnins, en slíkt væri, vægast sagt, fágætt tilhögun, ef aðeins hefði verið um fósturbarn að ræða. Þá er og ekkert, að því er séð verður, er bendir til þess, að stefndu hafi ekki verið í góðri trú varðandi rétt sinn, er þau sóttu um ættleiðinguna, en vonbrigði þeirra skiljanlega orðið mikil og sár, er þau svo á eftir fengu bréfið frá Þ, vonbrigði, er koma fram í bituryrðum stefnda, M, er Þ kemur að B.... að sækja barnið. Hér við bætist svo það, að nú er það ekki hún ein, móðirin, sem vill fá aftur hinn afsalaða móðurrétt. Barnið á líka að alast upp af föðurnum, án þess að nokkuð hafi komið fram í málinu, er bendi til þess, að hjúskapur foreldranna sé líklegur, hvað þá fyrirhugaður, heldur hið gagnstæða. Mörg vottorð hafa verið lögð fram í málinu, er hníga í þá átt, að uppeldi barnsins væri vel borgið í höndum móðurinnar. Samskonar vottorð liggja ekki fyrir varðandi föðurinn, og var þess þó eigi síður þörf.

Þegar allt þetta er tekið til athugunar: Gjöf barnsins, sem telja verður jafngilda samþykki til ættleiðingar þess af hendi móðurinnar (þ. e. afsal móðurréttar), vitandi vits og af frjálsum vilja; grandleysi móttakenda, þ. e. stefndu, og óvissa um framtíð barnsins í höndum foreldra þess, þykir of viðurhlutamikið með tilliti til velferðar barnsins og tilfinninga kjörforeldranna, sem ekkert virðast hafa af sér brotið, að láta óverulega formgalla valda ógildingu ættleiðingarinnar, sem er afgreidd af rétt-

um og löglegum aðiljum, og þykir því verða að sýkna stefndu af kröfum stefnanda í máli þessu.

Málskostnaður þykir eftir atvikum eiga að falla niður.

Dómsorð:

Stefndu, M, og kona hans, J, eiga að vera sýkn af kröfum stefnandans Þ, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Föstudaginn 28. nóvember 1958.

Nr. 66/1958. **Eyvindur Wiese**

gegn

Bæjarsíma Reykjavíkur og ríkissjóði.

Útivistardómur.

Dómur Hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Eyvindur Wiese, er eigi sækir dómþing í máli þessu, greiði kr. 200.00 útivistargjald til ríkissjóðs, ef hann vill fá mál sitt tekið fyrir af nýju.

Föstudaginn 28. nóvember 1958.

Nr. 124/1958. **Trausti Jónsson**

gegn

Guðmundi Ibsen og til réttargæzlu Oddi Helgasyni og Sigurjóni Sigurðssyni.

Útivistardómur.

Dómur Hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Trausti Jónsson, er eigi sækir dómþing í máli þessu, greiði kr. 200.00 útivistargjald til ríkissjóðs, ef hann vill fá mál sitt tekið fyrir af nýju.